

PARLAMENT DE CATALUNYA

Anna Erra i Solà
Presidenta

Acte «Pompeu Fabra i la unitat de la llengua. Als 75 anys de la seva mort». Universitat Catalana d'Estiu

Prada, 19 d'agost de 2023

Bon dia a tothom. Senyor Jordi Casassas i Ymbert, president de la Universitat Catalana d'Estiu, i, com ha dit el professor, magnífic rector; senyor Nicolau Dols i Salas, president de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, que ens ha fet aquesta gran conferència; senyor Ramon Gual, membre i tresorer de la Universitat; diputat; regidors; alumnes i tots els qui avui formeu part de la comunitat de la Universitat Catalana d'Estiu, i, com no, estimat company i conseller Lluís Puig, és un plaer ser avui aquí amb tots vosaltres en aquest acte dedicat a Pompeu Fabra, una figura clau per al país i una figura clau per al català modern que ens va deixar un llegat indiscutible. Aquí vull agrair la conferència que ha fet el senyor Dols, que, en el fons, ens ha ajudat a apropar-nos més a la figura del mestre.

Deixeu-me dir que estem en un entorn ideal per fer aquest homenatge. Fa setanta-cinc anys moria aquí Pompeu Fabra després que el 24 de gener de 1939 fugís de Sant Feliu de Codines i vingués cap aquí, a l'exili. Són records que ens porten a un país en blanc i negre, a un passat al qual no volem tornar, però que tenim molt present encara avui. Per desgràcia, vuitanta-quatre anys després, encara tenim gent que viu l'exili, que viu la repressió i que encara pateix aquest estat que ens persegueix.

És aquí a Prada on fa més de cinquanta anys celebrem la Universitat Catalana d'Estiu, un espai de llibertat i un punt de trobada. Estem contents de poder tornar a fer-ho aquí després d'una covid que us havia apartat del lloc original. Em sembla que ara esteu en un molt millor lloc.

La Universitat Catalana d'Estiu és un punt de trobada de persones vingudes de tot arreu dels Països Catalans, on, per tant, durant uns dies s'hi poden trobar tots els accents de la nostra parla. És un espai que aconsegueix ser la casa de tots, com Fabra va aconseguir que en la seva reforma lingüística s'hi poguessin sentir reconeguts tots els dialectes.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Anna Erra i Solà
Presidenta

És sabut que Pompeu Fabra va descobrir la seva vocació un dia que es disposava a escriure una carta per al seu nebot i va veure'n les dificultats, com li costava, allò que parlava, passar a escriure-ho. I aquí va ser el seu esforç per escriure-ho i no fer-ho en castellà, sinó que com a persona meticulosa que era –era enginyer– va voler treballar i rescatar la seva llengua, tant en la forma escrita com parlada, i posar-la al dia.

Fabra va ser un personatge providencial que va tenir clar que la llengua havia d'actuar com una eina simbòlica per al nostre país i que, en el fons, havia de definir la nostra identitat col·lectiva. Va combinar el seu rigor científic amb un tarannà positiu i de consens per fer un regal perdurable i cabdal per a tots els catalanoparlants: la reforma lingüística.

Pompeu Fabra és la nostra gran sort, perquè va dotar el país d'allò que necessitava en un moment clau que també ho necessitàvem, i a través de la llengua ens va donar un impuls d'afirmació i reconstrucció de tots els Països Catalans.

Josep Pla el va definir com un home eficaç aparegut en l'últim segle als Països Catalans. Diu: «Fabra ha estat el català més important del nostre temps, perquè és l'únic ciutadà d'aquest país, en aquesta època, que, havent-se proposat d'obtenir una determinada finalitat pública i general, ho aconseguí d'una manera explícita i indiscutible. En aquest sentit, no hi ha ningú més que s'hi pugui comparar.»

En aquell moment, Fabra va resoldre els diferents reptes que la nostra llengua encara podia tenir fixant un nou punt de trobada entre el català oral i el català escrit. Va rescatar el català de la desaparició retornant-li els usos com a llengua de prestigi, genuïna, amb un model unitari, resolent la disgregació del seu domini lingüístic i frenant la desmobilització dels seus parlants.

Avui, el context i els reptes han canviat, i ens cal un nou impuls com el que va donar Pompeu Fabra al català. Les societats són cada cop més multilingües, els moviments migratoris són constants i la globalització i la digitalització afavoreixen les llengües més fortes. I, més enllà dels factors globals, topem amb governs que treballen activament per fer desaparèixer el català com a llengua vehicular, com hem vist al País Valencià i a les illes Balears.

Cal que prenguem tots consciència que parlar la nostra llengua al nostre país, en totes les situacions quotidianes, cada dia, s'ha de fer, i sempre, perquè ha de ser un

PARLAMENT DE CATALUNYA

Anna Erra i Solà
Presidenta

dret, una reclamació totalment legítima, i, evidentment, no és mai cap ofensa cap a ningú. No es tracta de res diferent del que fa qualsevol altra comunitat lingüística.

Penso que els factors claus per van dur l'èxit de la reforma de Pompeu Fabra ens poden donar actualment una pista del que necessita avui la nostra llengua. I especialment en voldria destacar tres.

Un primer seria la implicació dels mitjans de comunicació. Una de les preocupacions de Pompeu Fabra a l'hora de plantejar la renovació del català era com incidir entre els escriptors i també el públic en general. Van decidir que la solució passava per utilitzar la premsa, i ho van fer a través de mitjans ja consolidats, com *L'Avenç* i *La Publicitat*. Precisament, aquesta capacitat i potència que tenen les revistes en català sobre la nostra comunitat lingüística fa por avui a les formacions que volen fer desaparèixer la nostra llengua. I d'això, per desgràcia, n'hem tingut una mostra amb el que va passar a l'Ajuntament de Borriana quan va voler fer desaparèixer les publicacions en català, com *Cavall Fort*, *El Temps*, *Enderrock*, un acte de censura que finalment van haver d'esmenar arran del rebuig que van mostrar entitats, institucions i persones. Això ha de servir d'avís, d'avís que tots aquells que vulnerin els nostres drets ens trobaran forts, dempeus, salvant el nostre estat i la nostra llengua. Tal com Fabra es va servir de la premsa per fer arribar la reforma lingüística a la població, ara cal popularitzar l'ús del català a través dels influenciadors i creadors de continguts per garantir-ne la presència als nous espais i plataformes de comunicació del segle XXI. Cal que en fem i en surtin referents consolidats. Avui el gran repte és l'audiovisual i l'entreteniment. Així mateix, el compromís de tots els mitjans de comunicació tradicionals continua sent essencial.

Un altre punt important, a part dels mitjans de comunicació, també seria el paper clau de l'escola i la universitat. A Catalunya, la reforma educativa de la República també anava lligada al reconeixement de la cultura i la llengua catalanes. Pompeu Fabra va participar des del primer moment en aquesta voluntat reformadora. Amb l'arribada al poder del franquisme la nostra llengua va desaparèixer fulminantment de l'escola, i avui encara continua sent punt de mira d'aquells que voldrien tornar enrere. La immersió lingüística i la presència del català a l'escola és i ha de ser quelcom irrenunciable si volem, evidentment, preservar la nostra llengua. Perquè, a més de ser un model d'èxit, és també un model d'èxit de cohesió social per al nostre país. I el mateix passa a les universitats. Pompeu Fabra va ser catedràtic de filologia catalana a la Universitat de Barcelona, i ja aleshores va ser una autèntica lluita

PARLAMENT DE CATALUNYA

Anna Erra i Solà
Presidenta

convertir-la en un centre autònom i bilingüe. Defensar i mantenir el català a les aules de la universitat és avui també una peça cabdal per a la normalització lingüística.

I l'últim punt que ens caldria i que crec important és el suport de l'Administració. Fabra era conscient que perquè la seva proposta arribés a tothom calia augmentar els usos socials de la llengua i que hi hagués un poder polític que ho fes possible. Aquest és precisament el paper que va tenir la Mancomunitat creada per Prat de la Riba.

El desembre del 1932, amb motiu de la inauguració del Parlament de Catalunya, el president Francesc Macià expressava el seu desig que la cambra edificada sobre la fortalesa de la ciutadella servís, i cito textualment, per «celebrar-hi de nou Corts nostres, que hi dictaran lleis nostres, en llengua nostra». Avui, noranta-un anys després, volem que el Parlament de Catalunya sigui una institució referent per al català al nostre país, que esdevingui un exemple i un model per a la resta d'institucions i d'administracions en l'ús i la normalització de la llengua catalana.

El català, per desgràcia, continua sent la llengua minoritzada en el seu domini lingüístic, encara que hi sigui oficial des de fa dècades. La protecció institucional i legal de la llengua, per si mateixes, no la salvaran. És un repte de país que requereix la implicació de tothom. La llengua catalana només assolirà una situació de normalitat si els catalans hi parlem, hi escrivim, hi llegim, hi debatem i la compartim, perquè fer-la servir és fer-la bategar. Per això, avui més que mai ens cal lleialtat lingüística dels parlants; ens cal, com demanava el mestre, «no abandonar mai ni la tasca ni l'esperança». Per això, i tal com deia el professor Dols, seguirem el camí que ens va marcar Pompeu Fabra i continuarem salvant, protegint i estimant la llengua, com va fer ell.

Moltes gràcies.